



ACM Agenda 2014-2015

Meer over investeringsbereidheid in energienetwerken

Energie is een basisbehoefte. We willen allemaal dat het licht aangaat als we de schakelaar omzetten. In de winter willen we dat het lekker warm is als we de kachel aanzetten. Toch willen we niet te veel betalen voor elektriciteit en gas. Het is dan ook een voortdurende uitdaging om de juiste balans te vinden tussen betaalbare energie voor consumenten en mogelijkheden voor beheerders van het energienetwerk om investeringen te doen om betrouwbaarheid en duurzaamheid te bevorderen. Zo blijven we zeker van de levering van gas en elektriciteit, nu en in de toekomst.

Energietransitie

De balans tussen betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid wordt door twee ontwikkelingen beïnvloed. Ten eerste wordt de laatste jaren de omschakeling van fossiele brandstoffen naar duurzame energie steeds belangrijker. Voorbeelden van duurzame energie zijn windenergie, zonne-energie, waterkrachtenergie, biomassa en groen gas. Daarnaast gaan we steeds efficiënter om met energie. Deze ontwikkelingen zijn onderdeel van de zogenaamde energietransitie.

Door de energietransitie wordt ook de positie van de consument anders. Consumenten gaan meer en meer een rol nemen als (kleine) producent. Dit heeft gevolgen voor de belasting van de bestaande energienetwerken. Iemand die elektriciteit opwekt met zonnepanelen op een dak, wil deze elektriciteit terug kunnen leveren aan het elektriciteitsnetwerk. En een varkensboer die biogas produceert, wil zijn biogas op het gasnetwerk invoeden. Er zijn aanpassingen nodig in het huidige energienetwerk om deze veranderingen aan te kunnen.

Door de opwekking van elektriciteit uit duurzame bronnen wordt ook de vraag naar elektriciteit uit bijvoorbeeld gascentrales minder voorspelbaar. Gascentrales hoeven niet meer continue te draaien, maar moeten wel beschikbaar zijn als back up als bijvoorbeeld de zon even niet schijnt. Dit doet een groot beroep op de flexibiliteit van de gasnetwerken van de toekomst. Sneller dan nu moeten ze kunnen reageren op veranderingen in de vraag naar gas. Een belangrijke voorwaarde daarbij is dat er voldoende gasopslag is en blijft. Op dit moment is gasopslag echter nauwelijks winstgevend. Er zijn dus weinig prikkels om te investeren in gasopslag. Het is de vraag of dit een probleem is of wordt.

Grote bedrijven spelen al een belangrijke rol in het flexibel inspelen op het aanbod van elektriciteit en gas. In de nabije toekomst zullen ook kleinere bedrijven en consumenten een steeds belangrijkere rol gaan spelen in het reageren op signalen om wel of geen energie te verbruiken op een bepaald moment. Dat heet demand side response. Al deze effecten van de energietransitie vragen oplossingen voor de toekomst, en brengen mogelijk investeringen met zich mee. Bijvoorbeeld in slimmere, flexibele elektriciteits- en gasnetwerken.

Europese markt

De tweede ontwikkeling die de balans tussen betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid beïnvloedt, heeft te maken met Europa. Inmiddels is duidelijk dat veel van de uitdagingen op het gebied van gas en elektriciteit niet langer nationaal kunnen worden opgelost. Internationale oplossingen voor vraagstukken over het balanceren van netwerken of het voorkomen van congestie ('file' op het netwerk, bijvoorbeeld als het hard waait en windmolens veel stroom produceren) zijn efficiënter. Het maakt ons bovendien flexibeler. Maar, ook dit vraagt investeringen. Bijvoorbeeld in verbindingen van de energienetwerken tussen twee landen (interconnectiecapaciteit).

Door de Europese interne markt komen er meer aanbieders op een grotere markt. Voor deze marktintegratie zijn veel investeringen nodig. Hiervoor is een Europees pakket aan regelgeving ingevoerd. Verder wordt een Europese netcode ontwikkeld voor investeringen in "incremental capacity" voor gastransport. De vraag of er daarnaast ook nationaal extra prikkels moeten komen voor investeringen in gastransportcapaciteit.

Het Groningerveld raakt langzaam op. Daardoor moeten we meer gas uit andere landen gaan importeren. Omdat de verbrandingswaarde van dit gas vaak hoger is, moet de gaskwaliteit voor de Nederlandse huishoudens worden aangepast. Dit noemen we "kwaliteitsconversie". Op een zeker moment is het echter efficiënter om zogeheten hoogcalorisch gas te gaan gebruiken. Daarvoor moeten veel systemen worden aangepast, zowel in het netwerk als in huishoudens. Dat vraagt een grote investering.

Onzekerheden rondom investeringsbeslissingen

Het lijkt dus wenselijk om te investeren in nieuwe, slimme en flexibele netwerken. Maar tegelijkertijd zijn er veel onzekerheden, bijvoorbeeld over de snelheid en vorm van de energietransitie. Hierdoor is het lastig voor netbeheerders om investeringsbeslissingen te nemen. Deze onzekerheden vragen om een flexibele opstelling van de netbeheerders en een goede risico-afweging. Welke investeringen zijn het waard zijn om gedaan te worden met het oog op de verwachte toekomstige vraag naar energietransport? Hoe zouden de kosten van omvangrijke investeringen moeten worden verdeeld tussen netbeheerders, aandeelhouders, consumenten en andere partijen? Hoe moeten de kosten tussen landen verdeeld worden?

De rol van de Autoriteit Consument & Markt

De Autoriteit Consument & Markt (ACM) houdt toezicht op de energiemarkt en stelt de inkomsten van de netbeheerders vast. ACM doet dit met het uitgangspunt dat de netbeheerders hun eigen verantwoordelijkheden hebben en zelf keuzes mogen maken, en zorgt dat netbeheerders voldoende inkomsten hebben om de noodzakelijke investeringen te doen. ACM bemoeit zich zo min mogelijk met de bedrijfsvoering van de energiebedrijven en met de keuze voor bepaalde investeringen. De grote vraag voor ACM voor de komende jaren is of deze manier nog steeds werkbaar is, of dat, gezien alle ontwikkelingen, ACM zich actiever moet bemoeien met de investeringen die gedaan moeten worden om op die manier een betaalbare, betrouwbare en duurzame energievoorziening te kunnen blijven waarborgen.

U kunt tot 15 maart 2014 met ACM meedenken over dit thema via denkmee.acm.nl.